

Snacka om brott – en podd från Brå

Almedalen 2019

Vad säger statistiken om brottsligheten?

Medverkande: Thomas Hvitfeldt, enhetschef, Brå

Moderator: Willy Silberstein

SPEAKER: Hur kan vi veta vilka brott som begås och i vilken omfattning? Vad säger statistiken och vad ger den inte svar på? Det diskuteras i det här avsnittet av *Snacka om brott special*, inspelad vid ett seminarium som Brå arrangerade under Almedalen 2019. Medverkar gör Thomas Hvitfeldt, enhetschef på Brå och Willy Silberstein, moderator.

WILLY: Det är ju fantastiskt att det är så många, för om jag ska vara ärlig så tänkte jag att nu blir det bara en handfull nördar. Så antingen finns det fler nördar än jag trodde eller så är det ett mer brett ämne än vad jag trodde. Thomas, du har ordet. Börja botanisera i kriminalstatistiken, vad hittar vi?

THOMAS: Mycket. Som sagt är det kul att så pass många har lust att gå på ett seminarium om statistikmetod. Det finns väldigt mycket att säga om kriminalstatistik eller brottsstatistik. Vi använder lite olika begrepp för det. Det man kan säga till att börja med är att *vad säger statistiken om brottsligheten?* Och det är jätteroligt, när man ska visa massor med diagram, och så försvinner bilderna hela tiden. Men vi börjar såhär, vi har den faktiska brottsligheten. Det är det som vi på något sätt vill säga något om. Och för att kunna säga något om den faktiska brottsligheten så måste vi då använda oss av olika typer av statistik. Å ena sidan har vi polisanmälningar. Och som ni ser har jag lagt den här lite vid sidan av den faktiska brottsligheten, och hur den här biten placerar sig i relation till den faktiska brottsligheten beror ju på vad det är för typ av brott. Vi kan fånga nästan alla typer av brott för viss typ av statistik. Och vi kan missa jättemycket med annan typ av statistik. En del av det

som vi mäter är brott och en del av det vi mäter är inte brott överhuvudtaget.

WILLY: Vad menar du med inte brott här?

THOMAS: Så fort det görs en polisanmälan så tas det upp. Men det betyder inte att det behöver vara ett brott, sen ska det göras en utredning och så vidare. Till vår hjälp har vi olika typer av brottsofferundersökningar. Jag har skrivit NTU här för det är den största brottsofferundersökningen som vi gör.

WILLY: Och NTU är?

THOMAS: Nationella trygghetsundersökningen. Jag har inte lagt den här mer över den faktiska brottsligheten, för att det skulle vara mer korrekt eller så, utan det varierar även där för olika typer av brott.

WILLY: [Ohörbart] bildbrott.

THOMAS: Precis. Vad jag inte har lagt till och som ni inte kommer se här nu är annan typ av statistik. Den kommer jag inte gå igenom här och nu, men det finns massa andra typer av statistik som vi kan använda oss av. Till exempel försäkringsbolagens statistik, vårddata – Väldigt viktigt som jag kommer komma tillbaka till.

WILLY: Kan du ta i bara någon mening också, Nationella trygghetsundersökningen, vad är det man mäter där?

THOMAS: Nationella trygghetsundersökningen är då en så kallad surveyundersökning, en frågeundersökning, där vi med hjälp av enkäter frågar människor om de har blivit utsatta för ett antal olika typer av brott. Vi ställer frågor om, vill jag minnas, 12 eller om det är 13 olika typer av brott och om man har blivit utsatt för det föregående år. I undersökningen ställer vi även frågor om andra saker som trygghet och oro för brott eller förtroende för rättsväsendet. Men generellt sett brukar det anses vara ett mer säkert sätt att mäta utvecklingen vad gäller brottslighet, därför att anmälningar, som jag kommer komma in mer på, beror på så

många faktorer, varför man gör en polisanmälan. Det jag nu tänkte prata om är tre olika typer av brott. Tre typbrott. För de skiljer sig från varandra väldigt radikalt när det gäller hur vi kan mäta den här typen av brott. Det första är narkotikabrott. Sen kommer jag prata lite om misshandel. Slutligen om bilstölder. Det här kallar jag för typbrott för att de å ena sidan, som jag sa, skiljer sig väldigt mycket åt i hur statistiken fångar utvecklingen eller förekomsten av den här typen av brott. Men också för att de liknar en del andra typer av brott. Så om vi börjar med narkotikabrott. Då tittar vi på antalet polisanmälda narkotikabrott 2000 till 2018. Vi ser att antalet anmälda brott har ökat väldigt radikalt. Skulle vi gå tillbaka ännu tidigare, vi har valt att avgränsa från 2000, men går vi till 70-talet är kurvan lika brant. Det var oerhört mycket färre brott som anmäldes på 70-talet. Det här är en kraftig ökning, som ni ser. Dock är inte det här något som säger något om hur narkotikabrottsligheten har ökat under den här tiden. Om vi lägger på antalet polisårsarbetskrafter, alltså ett sätt att försöka mäta hur mycket resurser polisen har lagt på narkotikabrott, så ser vi att fram till polisomorganisationen följer de här kurvorna varandra i princip perfekt. Sen görs en stor omorganisering av polisen och den här statistiken för hur arbetskraften läggs är inte lika lätt att jämföra tillbaka över tid. Men vi ser att åtminstone fram till här så följer de här varandra väldigt väl. Så antalet anmälda narkotikabrott beror på hur mycket resurser polisen lägger på att komma åt narkotikabrott.

WILLY: Törs du säga att narkotikabrottsligheten också har ökat eller kan man inte säga något om det utifrån de här graferna?

THOMAS: Nej, jag skulle säga att utifrån de här graferna kan vi inte säga något om det. Det är det som är min poäng. För om vi skulle försöka skatta hur många narkotikabrott som begås, det här är en jättegrov skattning, så kan vi tänka att det gjordes 123 000 polisanmälningar vad gällde narkotikabrott 2018. Om vi skulle skatta hur många

brott det är så skulle vi börja med det rekreationella bruket, alltså partyknarkande, partymissbruk. Då skulle det handla om ungefär, enligt de siffror som finns, varav de bästa är en underskattning, det är en jättemoderat skattning av hur många brott som begås, ungefär 80 000 människor som årligen säger att de använder narkotika en gång i månaden. Då skulle det bli ungefär tre miljoner narkotikabrott. Och de här anmälda brotten är då ungefär fyra procent av den faktiska brottsligheten. Men nu pratar vi bara om partyknarkandet. Min skattning här bygger på att varje användande av narkotika innehåller tre brott. Man har ett bruk som är brottsligt, man har ett innehav och en överlåtelse. Det är bara en skattning, en tankelek mer för att kunna sätta antalet anmälda brott i något slags perspektiv. Men det här är bara det rekreationella bruket. Om man går vidare till det tunga missbruket säger de senaste siffrorna att det är ungefär 30 000 tunga missbrukare. Den här siffran är gammal. Om vi skulle skatta hur många det sannolikt kan vara är det fler idag. Så utifrån det här skulle brotten ha ökat. Med samma räkning då, om det är tre brott som var och en begår och de använder narkotika varannan dag så skulle det handla om 20 miljoner narkotikabrott, och de här anmälda brotten är då 0,6 procent av den totala brottsligheten. Om man sätter siffran anmälda brott i relation till en skattning av faktiskt antal brott så är det ett streck här nere. Det syns bara inte för det är så långt ner. Och de här anmälda brotten är bara en krusning på ytan.

WILLY: Vilken slutsats tycker du att man ska dra när vi pratar narkotikabrott utifrån det du har sagt? Vad ska vi lära oss av det?

THOMAS: Att vi inte ska använda oss av polisanmälningsstatistiken. Utan när vi vill veta om narkotikabrottsligheten till exempel ökar eller inte måste vi först bestämma oss vad det är för typ av narkotikabrott. Här räknar jag framför allt på mängdbrotten när det gäller narkotikabrott. Det är ringa innehav, alltså innehav för eget bruk.

Det är bruk av narkotika och överlåtelse av små mängder narkotika. Om vi vill veta om den typen av brottslighet ökar måste vi titta på användare istället, och då kan vi använda oss av till exempel frågeundersökningar. De undersökningar som Folkhälsomyndigheten gör när de frågar människor, har du använt narkotika senaste månaden. Naturligtvis är den siffran en underskattning, men om man frågar samma fråga år ut och år in kan vi åtminstone få en uppskattning om hur utvecklingen ser ut. Man kan göra andra typer av undersökningar när man kollar hur många tunga missbrukare det är. Vi kan anta att om antalet tunga missbrukare ökar så ökar den typen av narkotikabrott.

WILLY: Möjligen blir det en ledande fråga till en statistiker, men jag anar att mycket av det som redovisas av media och i debatten inte bara är faktabaserat?

THOMAS: Nej, jag skulle säga att jag tillhör inte de som har lust att sparka på media när det gäller såna här frågor. Jag tycker i och för sig att när det gäller just narkotikabrott så har man kanske blivit bättre på att kunna läsa det. Men det finns ju andra brott som har samma karaktär. Om vi tar till exempel, ibland kan det komma uppgifter om skattebrott till exempel, att det begås väldigt mycket skattebrott i en viss bransch. Vad man ofta missat då är att Skattemyndigheten har redan deklarerat att i år ska vi fokusera extra mycket på den branschen. Så man gör särskilt många revisioner av momsbetalning och tittar särskilt på en specifik bransch. Då är det inte konstigt att man hittar det där. Det är så som det här är en liknande typ av brott.

WILLY: Ok. Då kan du fortsätta till nästa område?

THOMAS: Då tänkte jag gå vidare till misshandelsbrott, och likadant där så tänkte jag börja med anmälda brott. Här har jag dragit tillbaka kurvan till 1981, men här kan vi också se att vi har haft en väldigt kraftig ökning av antalet anmälda misshandelsbrott. Då är frågan,

är det här en konsekvens av en faktisk brottslighet? Nja, kanske inte. Om vi tittar på nationella trygghetsundersökningen och vårddata. Vi börjar med vårddata. Nu har jag gått tillbaka till 2000, och vi ser här att de senaste åren har vi haft en nedåtgång vad gäller slutenvård, alltså de som har blivit så allvarligt misshandlade så att de behöver slutenvård. Då kan vi ta det som en indikator på att sannolikt finns det någon slags korrespondens mellan de mindre allvarliga misshandelsbrotten och de allvarligaste misshandelsbrotten. Ofta kanske det är av misstag eller en misshandel som går för långt så att säga och som gör att den går över till att behöva vård.

WILLY: Och den här statistiken är ganska säker?

THOMAS: Ja, relativt säker.

WILLY: Hur rapporteras den?

THOMAS: Det här är ju från om du kommer till sjukhuset.

WILLY: Det är sjukhusen som rapporterar?

THOMAS: Det är sjukhusen som rapporterar till Socialstyrelsen. Om du då kommer till sjukhuset och är så pass allvarligt skadad att du behöver slutenvård, alltså läggs in på ett akutsjukhus, så registreras det. Det finns annan statistik, jag har inte med den här men jag kan säga att det ser ungefär likadant ut. Det finns specialistvård som du kan få inom öppenvården, och det gör inte någon skillnad för den här typen av statistik. Man ser samma trend. Antalet som har blivit vårdade för misshandel har minskat. Samtidigt som vår befolkning har ökat. Läger vi nationella trygghetsundersökningen på det här så lovar jag er att fram till 2015 ungefär så ser trenden ungefär likadan ut, det vill säga andelen i befolkningen som har blivit utsatta för misshandel har kraftigt minskat. Sen har vi de senaste två åren som vi inte riktigt vet hur vi ska tolka, för det finns ingen annan data som tyder på att det har hänt något väldigt radikalt här.

WILLY: Den lila grafen visar?

THOMAS: Den visar andelen av befolkningen som uppger att de har blivit utsatta för misshandel.

WILLY: Men spekulera, även om vi inte vet, vad kan det vara som förklarar denna skillnad?

THOMAS: Ökningen här senast? Om vi går över till att prata om vad det är som påverkar om man både anmäler men också berättar i en sån undersökning som NTU så kan det handla om toleransen för misshandel. Alltså att man i mindre utsträckning accepterar våld. Det kan vi tänka oss förändras över tid. Det påverkar också sannolikt just trenden vad gäller antalet som blir utsatta. Därför blir det lite märkligt med just den här kraftiga förändringen som vi ser de här två åren.

WILLY: Och det finns inget i debatten som skulle kunna förklara att vår tolerans minskar?

THOMAS: Så radikalt? Nej, det tror jag inte faktiskt.

WILLY: Finns det någon saklig grund eller är det bara statistiskt konstigt?

THOMAS: Det här är två år, så det är en kort period som vi ser den här förändringen. Därmed blir det svårt att säga hur väl det stämmer. Vi kan inte se några fel i undersökningen, så det är väl det som egentligen också är ett budskap här, att man måste använda sig av flera olika typer av källor. Vad vi vet utifrån nationella trygghetsundersökningen, om vi ser över flera år, är att ungefär 30 procent av alla misshandelsfall anmäls till polisen överhuvudtaget. Och det gör ju att anmälningsstatistiken är inte lika dålig källa som när det gäller narkotikabrott, men det är fortfarande en källa som behöver användas tillsammans med andra källor. Samma sak kan man ju säga om nationella trygghetsundersökningen. Det är inte så att det finns ett facit på exakt hur brottsligheten ser ut totalt sett, utan man måste använda sig av olika källor. I det här fallet ska vi

lägga till vårddata som en källa som man behöver använda sig av. Egentligen ska man väl fråga, vad är det som påverkar huruvida man anmäler den här typen av brott, misshandel? På längre sikt kan man se att attityder påverkar vår syn på misshandel och om man då accepterar misshandel. Sen är det andra faktorer som till exempel allvarlighetsnivån på brottet. Den enskilda misshandeln blir oftare anmäld om det är en allvarlig misshandel.

WILLY: Jag tror vi är med. Alla nickar. Du klarar pedagogiken såhär långt. Då tar vi nästa?

THOMAS: Egentligen skulle jag vilja stanna kvar vid det som jag sa när det gäller narkotikabrott. Det handlar också om vad det är för andra typer av brott som det här liknar. När det gäller misshandel ska jag säga att de brott som man kan jämföra de här mekanismerna med är andra typer av brott där det kan finnas en relation mellan gärningspersonen och brottsoffret. Där brottet ofta kan begås i affekt och där brottsoffret och gärningspersonen på något sätt måste ha en interaktion med varandra. Brott som är lätt att tänka sig är till exempel sexualbrott, det är olaga hot, trakasserier. Den typen av brott där det då påverkas, både om man berättar i en intervjuundersökning eller om man gör en polisanmälan, i stor utsträckning av samhällets syn på brottslingen. Huruvida man skuldbeläggs när man berättar att man har blivit utsatt för den typen av brott. Om vi hoppar vidare till bilstölder. I senaste polisanmälningsstatistiken hade vi 11 000 anmälda bilstölder ungefär. Tittar vi i nationella trygghetsundersökningen får vi slå ihop flera år, för det här är ett brott som har minskat väldigt radikalt. Frågar vi de som har blivit utsatta för bilstöld så ligger anmälningsbenägenheten på minst 90 procent.

WILLY: Och det är för att få ut från försäkring och så?

THOMAS: Ja, dels att man behöver få ut på försäkringen, dels är det också, som jag sa om misshandel som är ett allvarligt brott, när vi tänker

bilstöld är det ett stöldbrott. Men det är också en allvarlig stöld eftersom det ofta är ett så stort monetärt värde i bilen. Men sen när det gäller bilstölder är det lite speciellt för där är det också så att du har ett fortsatt juridiskt ansvar för bilen. Blir din bil stulen och sen felparkerad vill du inte betala parkeringsböter på det. Så du måste anmäla den för att slippa ansvaret. På grund av att det finns så starka skäl till att göra en polisanmälan kan vi lita på de här siffrorna, att bilstölder är något som har minskat oerhört mycket. Från 2000 har vi en minskning från över 60 000 till 11 000 senaste året. Det här gör också att vi kan använda oss av anmälningsstatistiken i väldigt mycket större utsträckning. Här kan vi lita på polisanmälningsstatistiken och vi kan ta fram såna här saker som hur det ser ut i olika delar av landet. Om vi tittar på per 100 000 invånare, det går att göra väldigt mycket mer. Man kan ta fram på kommunnivå, titta på olika delar av året och så vidare. Vi kan använda den typen av statistik och lita på den och känna oss trygga i den.

WILLY: Och förklaringen är att det är så mycket svårare att stjäla bilar, är det så?

THOMAS: Ja, en av de stora faktorerna är att det är en väldigt tydlig avgränsning mellan bilar som är nya, före -98 och efter -98. -98 kommer en EU-lagstiftning om elektroniska stöldskydd som gör att det blir väldigt mycket svårare att stjäla en bil. Så där går det en gräns för den typen av bilar, och ju modernare vår bilpark blir desto färre bilar är det som det är lätt att stjäla. Det här att sätta en skruvmejsel i tändningslåset och dra åt några gånger funkar inte längre med en modern bil. Sen är det också så att vid alla typer av stöldbrott att när saker blir stulna kommer fler och fler stöldskydd. Vi har ju även bilstereon, att du inte kan stjäla en bil och köra iväg och plocka bort bilstereon, för bilstereon är inbyggd i bilen. På 80-talet fanns det affärer som sålde stulna bilstereos i princip enbart.

Och det finns ju inte längre en sådan marknad. Låsbultar till hjulen. Det är svårare att stjäla saker från bilen och svårare att stjäla bilen.

WILLY: Du har ingen statistik om att bilförsäkringar har gått ner i premium med 90 procent också?

THOMAS: Tyvärr inte, det har jag inte tittat på än.

WILLY: Det kan vara lite svårare att belägga statistiskt kanske?

THOMAS: Och det här är då bilstölder. Det är en typ av brott som, som sagt var, det är stora värden, du har en försäkring med ett försäkringsbolag som kräver att du gör en polisanmälan, och du har ett juridiskt ansvar. Då kan man dra de parallellerna till andra typer av brott som till exempel bostadsinbrott. Det anmäls också i väldigt stor utsträckning, i synnerhet om det är något som stjäls. Mobiltelefoner, där har du ofta ett ansvar för telefonen också, så du måste anmäla det till telefonbolaget. Och telefonbolaget vill att du ska göra en polisanmälan också så att man inte behöver fortsätta betala då för telefonkostnaden eller vad det kan vara för något. Det är också ett relativt stort värde på mobiltelefoner. Så, för att avsluta inför vad jag vill säga, det är att när man tittar på statistik över brottslighet ska man ställa sig frågan om hur den här statistiken framställs, varför den framställs. Till exempel framställs statistiken över polisanmälda brott inte för att mäta brottsutvecklingen, den görs för att mäta polisanmälningar. Hur mycket anmälningar har polisen eller rättsväsendet att jobba med. Så det är en viktig fråga varför den skapas, vem det är som skapar den, vem är det som anmäler och berättar om det här. Inte bara då om det är polisen eller Brå som gör det här, utan vem är det som berättar om att de har blivit utsatta och vad har de för incitament för att berätta? Vad finns det för faktorer som gör att man vill eller inte vill berätta? Det är såna saker som man bör ställa sig när man tittar på den här statistiken.

WILLY: Tycker du att – du behöver inte peka ut något parti men – att man ofta är väldigt vidlyftig med att vara seriösa och hantera statistik seriöst när man vill ha ut ett budskap i den politiska debatten om brottslighet? Den frågan var ledande känner jag?

THOMAS: Lite grann kanske. Jag är inte så jätteförtjust i, det finns ett klassiskt citat av Mark Twain, att det finns lögner, förbannade lögner och statistik. Och ja, så kan det vara ibland, att man helt enkelt använder sig av statistik för att understryka sina redan förutbestämda åsikter. Statistik ger en väldigt enkel känsla av att det här är rätt, det här stämmer. Så ett diplomatiskt svar på den frågan, ja man kan ibland önska lite mer från hur statistik används.

WILLY: Samtidigt är det ju för oss nyhetskonsumenter som inte är statistiker oerhört svårt att tränga igenom dimridåerna för att verkligen veta hur det är?

THOMAS: Ja, det är jättesvårt.

WILLY: Thomas viktigaste råd för att förstå statistiken i nyhetsflödet, vad är det?

THOMAS: Det är just att fråga sig, var är det statistiken kommer ifrån? Hur produceras den här typen av statistik?

WILLY: Det är ju inte lätt att veta?

THOMAS: Det är jättesvårt att veta, och jag har ju tidigare ansvaret just för den Nationella trygghetsundersökningen och vi producerar en rapport årligen på någonstans 150 sidor. Vi producerar också en rapport som är minst lika viktig som är på ungefär 100 sidor som vi kallar för en *teknisk rapport*. Den beskriver hur statistiken är producerad och jag vet ju att oerhört få av de som läser huvudrapporten, resultatrapporten, läser den tekniska rapporten. Naturligtvis. Så det åligger ju oss som producenter och statistiker att försöka sätta det här i ett sammanhang, men det ligger

naturligtvis också på journalisters ansvar att försöka kunna förstå det här. Det är olika.

WILLY: Jag förstår att det varierar mycket, men tycker du att du ofta ser att journalisten inte har förstått statistiken, inte av illvilja eller politisk vilja, men att det blir fel för att de inte kan bättre? Är det vanligt eller ytterst sällan?

THOMAS: Jag skulle nog säga att journalister generellt sett försöker förstå. Utifrån det vi producerar försöker de förstå det som vi producerar. Sen är det ju så att det kanske inte alltid är så lätt att se skillnad på statistik och lobby. Det finns annan typ av statistik som produceras som ju produceras enkom för att lyfta fram en ståndpunkt, och det är ju svårare att se igenom det. Så det är lätt att luras och ibland blir journalister lurade.

WILLY: Tack. Finns det frågor?

PUBLIK 1: Jag tänkte på två frågor egentligen, den ena är när det gäller misshandelsbrotten och att de blir inlagda på sjukhus. Där tänker jag att man måste ju även titta på om sjukvården har förbättrats så pass mycket att man helt enkelt har färre inläggningsdagar. Och när de ställer frågan om de har blivit misshandlade, hur gör de den bedömningen om det är ofredande, misshandel eller ett mordförsök eller vad det nu kan tänkas vara? Det är den ena frågan. Den andra frågan är att min bild är också att stöldbrottsligheten har gått ner avsevärt, men hur hjälper Brå i mitt fall då polisen att tänka prognoser och titta på utländsk statistik? För när det gäller bedrägerier har vi ju helt blivit tagna på sängen, där de ju har mångdubblats. Och när vi tittar på England rasar det i höjd men vi hänger inte riktigt med inom polisen för vi har inte tillgång till den typen av statistik utan vi sitter med problemet redan när det har skett.

WILLY: Tack, Thomas?

THOMAS: När det gäller vårddata så finns det, som jag sa, även vårddata över specialistbehandling i öppenvård, och den ser ungefär likadan ut där. Och då spelar det inte någon roll hur många gånger eller hur länge man har blivit vårdad utan det handlar om huruvida man har blivit vårdad av yttre våld påverkat av någon annan. Den typen av statistik tror jag ändå har ganska god jämförbarhet över tid. Det är vad Socialstyrelsen bedömer när det gäller det, de som ansvarar för den statistiken. Din andra fråga, ja, stöldbrott minskar generellt sett. Parallellt med det ökar bedrägeribrotten. När det gäller bedrägeribrott har vi, som jag har varit inne på, olika typer av statistik källor vi kan använda oss av. Vi har anmälningsstatistik och nationella trygghetsundersökningen i huvudsak. En hel del av bedrägeribrotten begås inte mot enskilda personer utan kan begås mot företag, föreningar och så vidare. Den typen av statistik är vi ganska dåliga på, där har vi bara polisanmälningarna. När det gäller att göra prognoser över vilken typ av brott som kommer att öka i framtiden – jag önskar att vi kunde ta fram något sånt och skatta det men det är svårt. Däremot har vi sett under lång tid att bedrägerier ökar, att man går ifrån att ta till att lura av människor. Men jag vet inte riktigt vad jag ska svara mer än det. Bedrägerier är också svårt att mäta för det ligger i bedrägeriernas natur att det mest framgångsrika bedrägeriet upptäcks inte av den som blir utsatt. Det handlar ju om att göra det så svårt att upptäcka det som möjligt.

WILLY: Tack. Jag ser flera frågor?

PUBLIK 2: Hej. Med tanke på de senaste dagarnas skjutningar, fyra skjutningar på samma dag, skulle jag gärna vilja se statistik på antalet skjutningar och dödsfall också. Det är nog ganska aktuellt?

WILLY: Tack, Thomas, har du det?

- THOMAS: Nej, det har jag inte här, men det var väl seminarierna innan som tog upp det specifikt. Det här var mer typbrott som den här dragningen handlade om.
- WILLY: Varsågod?
- PUBLIK 3: Christian Sysö, Norges ambassadör till Sverige. Tusen tack, det har varit massor intressant här på Brå genom dagarna, så tack för det. Kriminalitetsutvecklingen i Sverige väcker enormt intresse i Norge och jag får många frågor från norska journalister, till exempel kring utsatta och särskilt utsatta områden, kriminalitet begått av ickevästliga invandrare i Sverige. Jag gräver i statistiken, jag vill veta vad för nationellt ursprung vissa har, vem begår det, när svensk handel säger att de brukar mer på brottsförebyggande tilltag än någonsin förr. Jag är lite överraskad över att inte brottsförebyggande rådet har mer precis statistik från utsatta och särskilt utsatta områden. Min fråga är, Thomas, du och dina duktiga kollegor, driver ni själv censur? Jag säger inte att [Ohörbart], jag är bara en mycket intresserad utländsk observatör och min uppdragsgivare i Norge är väldigt intresserad i detta och det är såklart en aktuell fråga även i Norge. Kan du säga något om detta?
- THOMAS: Jag tycker det är lite konstigt att ställa den frågan när vi relativt nyligen släppte en rapport där vi bland annat tittade på sexualbrott och när det gällde utländsk bakgrund. Där vi nyligen inte publicerade själva men tog fram statistik åt en beställare, som visade på hur brottslighet och utländsk bakgrund ser ut. Och slutligen har vi nyligen meddelat att vi ska göra ett projekt där vi ska titta på just den här typen. Det vi har sagt tidigare är att vi inte har sett att det har funnits ett behov av den typen av statistik. Det här är ett väldigt väl utforskat område och vi vet på väldigt goda grunder hur det ser ut. Den statistik som hittills har tagit fram, som vi har tagit fram åt en beställare, visar på att det ser ungefär ut så som det har gjort tidigare. Så vad den nya statistiken ska visa för något är högst oklart. Det som däremot vore intressant att veta är

givetvis hur man ska använda den här statistiken. Så då skulle jag kunna bolla tillbaka frågan. Hur använder man den statistiken i Norge?

PUBLIK 3: Goda svar. Jag tror det är riktigt att säga att i norsk offentlighet menar man att det är viktigt att veta vilka grupper som är särskilt utsatta för kriminalitet och vem som begår detta för att stilla, man vet att somalier är tungt överrepresenterade i enkla kriminalitetskategorier. Väldigt viktigt att veta för att sätta in tilltag i de somaliska miljöerna i Norge. Om man inte hade vetat det skulle man inte haft precis statistik för att gå in i de somaliska miljöerna i Oslo för att möta ledare i de somaliska miljöerna, till exempel.

WILLY: Lite mellan raderna eller kanske på raderna, är ni ibland lite rädda att ta fram statistik som kan vara politiskt inkorrekt och som kan utnyttjas till exempel av främlingsfientliga, som jag tror att vi pratar om? Resonera högt hur du ser på detta?

THOMAS: Som jag sa, vi har alldeles nyligen publicerat statistik som har varit på det området. Vi har tagit fram statistik till en beställare alldeles nyligen och vi håller på och startar upp ett projekt på det området. Så jag har lite svårt att hålla med om beskrivningen.

WILLY: Du håller inte med om att ni sitter och, det här kan missförstås och spä på främlingsfientliga krafter? Det finns inte på kartan att ni diskuterar vad ni ska titta på?

THOMAS: Nej, vår utgångspunkt är om det finns något som är intressant som rättsväsendet kan ha användning för. Just i den här frågan skulle jag säga att det är ett väldigt väl utforskat område.

WILLY: Tack, finns det någon mer fråga?

PUBLIK 4: Tack. En liten följetong på Norge här. Norge är ett föredömligt land när det gäller att bekämpa kriminalitet och att ha ett förebyggande arbete. Det ska ni ha stort tack för. Jag ser att jag skulle gärna vilja ha statistik, till exempel 1996:2. Invandrare och invandrarbarns

kriminalitet. Den tycker jag var väldigt bra att titta på just när man kan se vilka grupper där man behöver riktade resurser. Och just så som den var uppbyggd skulle jag vilja se en nyare version. Nu är den ju från 1996.

WILLY: Thomas, vill du säga något om det?

THOMAS: Nej, det var ingen fråga utan ett önskemål, och som jag sagt håller vi på att starta upp ett projekt där vi ska titta just på hur det ser ut på ett eller annat sätt. Exakt hur den kommer se ut vet jag inte just idag för det håller på att startas upp.

WILLY: Men det är på gång?

THOMAS: Ja. Det finns ett pressmeddelande eller en blänkare på vår hemsida om det.

WILLY: Vet ni allt ni vill veta om brottsstatistik nu? Har ni några mer frågor?

PUBLIK 5: Får inga raka svar ju.

WILLY: Ställ en fråga?

PUBLIK 5: Jag vill berätta varför jag kom hit. Det som var intressant när man läser rubriken Statistik, då är man ju främst intresserad av hur mordstatistiken verkligen är i Sverige. Är det en skrämmande siffra som man inte vill gå ut med? Om det är så, varför, vad är det man är rädd för?

WILLY: Thomas, är ni rädda för sanningen?

THOMAS: Nej, det tror jag inte att vi är. När det gäller mordstatistik. Jag har haft den här typen av dragning tidigare och har haft med mord eller dödligt våld också, för dödligt våld är en typ av våld som är betydligt lättare att föra statistik över, för det är så definitivt, det är relativt få fall av mord eller dråp årligen. Där kan vi gå till varje anmälan och se, var det verkligen ett mord eller dråp som skedde. Vi publicerar därför en statistikserie som heter *Konstaterat dödligt*

våld. Två skäl till varför jag inte har med det här. Dels för att jag hade 45 minuter på mig och måste begränsa. Dels pratades det om det två seminarier innan trodde jag.

WILLY: Det stämmer. Två seminarier diskuterade dödligt våld.

THOMAS: Men det vi ser när det gäller dödligt våld, nu måste jag ha lite hänsyn här, jag kan inte siffrorna i huvudet rakt av. Men jämfört med för några år sen när vi hade den absolut lägsta siffran vad gäller dödligt våld någonsin har det varit en uppåtgång. Men jämfört till exempel med 90-talet så ligger siffrorna på ungefär samma nivå. Det har länge varit när det gäller dödligt våld att det handlar om ungefär 100. Nu är vi lite drygt 100 fall av dödligt våld årligen. Men som sagt, det är något som vi vet ganska väl.

PUBLIK 5: [Ohörbart] det är på grund av att man inte kan definiera fallet och inte kan kategorisera det som ett mord, så därför minskar [Ohörbart]? Kan man tolka det så?

THOMAS: Nej, nej. Anledningen varför det kallas för konstaterade fall är att det görs betydligt fler polisanmälningar av mord eller dråp än vad det faktiskt begås. Det vill säga, det upprättas en anmälan om misstänkt mord eller dråp när en person hittas död. Men det kan ju handla om till exempel en olyckshändelse, en överdos eller något. Så under utredningens gång kan man då konstatera att det här var inte ett mord. Då kan man gå tillbaka, det handlar om kanske 400, 500 anmälningar årligen. Och det är inte så många anmälda brott så då kan man gå tillbaka och kolla varje anmälan. Så den typen av statistik är väldigt säker, för det handlar om så få brott.

WILLY: Det här seminariet skulle handla mer allmänt om vad vi kan säga om brottsstatistik, så det var inte, för att försvara Thomas, för att på något sätt försöka dölja något. Nu råkade det bli de här brottskategorierna. Med detta sagt, stort tack till denna oväntat stora publik och tack till Thomas.

SPEAKER:

Du har hört ett avsnitt av *Snacka om brott special* från Brå, inspelat i Almedalen 2019. Medverkade gjorde Thomas Hvitfeldt, enhetschef på Brå, och Willy Silberstein, moderator. Tack för att du lyssnade.